

Vsa učiteljska društva obsojajo nasilni prosvetni režim.

Soglasna obsodba pisave „Slovenca“. — Članstvo je enodušno za solidarnost. — Dobra preizkušnja za UJU.

—res Učiteljsko sod. okr. Dol. Lendava je zborovalo 11. oktobra v Dobrovniku.

Soglasno so bile sprejete sledeče resolucije:

1. Protestiramo proti sedanemu partizanskemu režimu in krivicam, ki so se izvršile nad člani UJU.

2. Odločno protestiramo proti odstranitvi z mesta viš. šol. nadzornika E. Gangla in premeščanju naprednega učiteljskega društva.

3. Obsojamo vse politične liste, ki blatijo naše člane z neistinimi podatki.

Gosp. Cvetku, nadzorniku v Murški Soboti izraža društvo svoje priznanje in globoke simpatije nad njegovim res tovariškim in nepristranskim postopanjem.

—res Okrajno učiteljsko društvo za radovljški okraj, zbrano na svojem rednem zborovanju na Jesenicah dne 4. okt. 1924 odločno protestira proti nasiljem izvršenim v prosvetni upravi v zadnjem času nad naprednim učiteljskim, posebno pa radi razrešenja višjega šolskega nadzornika tov. E. Gangla in srezkih šolskih nadzornikov ter uporabe člena 71. čin. zakona in prosil poverjeništvu UJU, da predloži to resolucijo ministrskemu predsedniku g. Davidoviću potom UJU Beograd.

—res Okrajno učiteljsko društvo za radovljški okraj, zbrano na svojem rednem zborovanju dne 4. oktobra 1924 na Jesenicah odločno zavrača pisavo »Slovenca«, ki meri na razdvajanje članstva UJU ter izjavlja, da vztraja odločno z vsjo disciplino v enotni organizaciji UJU, kateri se ima učiteljsvo cele države zahvaliti za vse pridobitve.

—res Kamniško učiteljsko društvo dne 8. oktobra t. l. v Kamniku je sklenilo sledeči protest: Učiteljsvo kamniškega okrajnega učiteljskega društva, zbrano na zborovanju v Kamniku dne 8. oktobra 1924 ostró obsoja pisavo »Slovenca« in delovanje gotovih elementov v zadnjem času, ki vsa merijo na razdvajanje članstva UJU in se odločno izjavlja, da je solidarno in z vsjo disciplino v enotni organizaciji UJU, kateri se ima učiteljsvo cele države zahvaliti za vse pridobitve.

—res Učiteljsko društvo za laški okraj, zbrano na svojem rednem zborovanju dne 5. oktobra 1924 na Zidanem mostu, obsoja z največjo ogorčenostjo preganjanje članov UJU in protestira proti nasiljem, izvršenim v zadnjem času v prosvetni upravi nad naprednim učiteljskim, predvsem zaradi razrešenja višjega šolskega nadzornika Gangla, srezkih šolskih nadzornikov in uporabe člena 71. činov. zakona.

Učiteljsko društvo zavrača pisavo »Slovenca« v zadnjem času, ki meri na razdvajanje članstva UJU in izjavlja najodločneje, da je solidarno in z vsjo disciplino v enotni organizaciji UJU, kateri se ima učiteljsvo cele države zahvaliti za vse pridobitve.

LISTEK.

I. VERK:

Nekatera načelna vprašanja kmetijskega pouka.

Naši kraji so ob preobratu prešli iz industrijske države v poljedelsko. Dočim je Avstrija v interesu svoje gospodarske politike pospeševala obrt in industrijo, agrarna vprašanja pa mnogokrat podrejala industrijskim ter tudi kmetijsko šolstvo stavila v nižjo kategorijo zainteresiranosti.

Leto 1918. je tudi v tem oziru prineslo popolno spremembo položaja.

V prvih mesecih po preobratu smo dobili nalog za uvrščanje kmetijskega pouka med učne predmete osnovne šole. Ukaz je došel, prinesel pa ni nikake jasnosti glede izvršitve. Prva težkoča, ki se je pojavila, je bila, da v poučevanju kmetijstva nismo imeli nikakih smernic, ne sistema, kar pa je nujno potrebno, ako hočemo, da dosežemo v splošnem ugoden uspeh.

Ni moj namen danes izčrpati to vprašanje, ker je to popolnoma nemogoče, hotel bi le podati nekoliko misli načelnega pomena, ki bi naj tvorile podlagu, ali vsaj izhod k nadaljni diskusiji,

—res Učiteljsko društvo za Ptuj je sprejelo dne 9. oktobra 1924 v Ptujju sledeči protest:

a) Protest učiteljskega društva proti raznim nasiljem, ki jih izvaja sedanji prosvetni režim napram učiteljskim včlanjenem v UJU.

b) Najodločneje protestira proti razrešenju višjega šolskega nadzornika E. Gangla.

c) Odločno protestira proti zadnjemu imenovanju srezkih šol. nadzornikov.

d) Z ogorčenjem ugovarja partizanski uporabi § 71. čin. zakona.

—res Zborovanje okr. učit. društva za ljubljansko okolico se je vršilo dne 11. oktobra na šoli na Ledini v Ljubljani, kjer so bili sprejeti sledeči predlogi:

1. Zbrano učiteljsvo odločno obsoja razrešitev višjega šolskega nadzornika Gangla, ki je posvetil ves čas svojega življenja narodu in mladini. — moža, ki uživa pri nas vseh neomajno zaupanje — moža, ki stoji pred nami kristalno čist, poln vrlin in dobrot, ter je nam vsem le v diko in v ponos.

2. Zbrano učiteljsvo odločno protestira proti odstavitvi srezkih šolskih nadzornikov, posebej še tov. Rapèta, ki je združeval v svojem srcu poleg odličnih zmožnosti pravo tovariško ljubezen.

3. Vztrajamo v neomajnem zaupanju v »UJU«.

4. Napade na učiteljsvo v »Slovenca« ignorirajmo; na osebne napade pa naj odgovarja posameznik, ako hoče.

—res Učiteljsko društvo za Maribor mesto, dne 16. oktobra 1924 v Mariboru. Resolucije. 1. V Mariborski oblasti so z ozirom na preteklost zlasti ob državni meji in v Prekmurju tudi v šolstvu posebne prilike, katere je treba upoštevati v vzgojno-narodnem in državnem smislu. Neobhodno potrebno je za prospeh šole, narodne in državne misli, da funkcionarji šolske oblasti te prilike poznajo in upoštevajo. Zato obžalujemo, da šolska uprava ni upoštevala pri zadnjih imenovanjih tega važnega principa. — 2. V interesu šolstva je, da se vrši reden pouk. Zadnje čase pa se je ustvarila pri nas nova kategorija učiteljskega, namreč »učiteljsvo na razpoloženo«, medtem ko se po mnogih naših šolah ne more vršiti reden pouk zaradi pomanjkanja učiteljskega. Zato pozivamo šolsko upravo, da čimprej odpravi te izredno žalostne razmere in izpopolni prazne razrede z »učiteljsvom na razpoloženo« ter nastavi učitelje-abiturijente in abiturijentinj. — 3. Odločno obsojamo vsa nasilja in krivice, ki so se dogodile v zadnjem času številnim posameznikom našega stanu ne iz stvarnih in strokovnih, ampak iz politično strankarskih ozirov. Vsled njih ni namreč težko prizadeto le učiteljsvo, ampak tudi razvoj našega šolstva. Posebno pa obsojamo nasilje, ki se je izvršilo nad služnim višjim šolskim nadzornikom E. Ganglom, ker je s tem prizadeto tudi vse učiteljsvo

Do javne diskusije pa naj pride prej ali slej, bodisi v naših društvih, v strokovnih listih, na uradnih anketah ali konferencah. Le potom izčrpne diskusije se morejo polagoma izkristalizirati načela in osnovne smernice v vsakem vprašanju, torej tudi v zadevi kmetijskega pouka.

Najprej bi si pač morali biti na jasnem, je-li kmetijski pouk na osnovnih šolah res potreben? Za nas, ki živimo in delamo med kmetiskim prebivalstvom, bo odgovor jasn v prvem hipu: Kmetijski pouk je nujno potreben, le škoda, da ga nismo uvedli že prej. Vsem pa to ne bode tako jasno in mnogi se bodo sklicevali na temeljni smoter osnovne šole, da naj ista podaja otroku le splošno izobrazbo, ne pa tudi vsaj delno strokovne. Ti zahtevajo, da mora kmetijski pouk, kot pouk strokovnega značaja, iz učilnice osnovne šole. Ako ostane kmetijski pouk predmet osnovne šole — tako pravijo — morajo tudi vse druge važnejše stroke najti v osnovni šoli primerno upoštevanje, že po izreku: ista pravica za vse. Ta ugovor je lahko ovreči iz dveh vidikov. Prvič je naraščaj kmetijskega stanu v osnovni šoli tako močno zastopano, da se ne more nobeden drug staniti iz daleka primerjati z njim, drugič pa se skuša vsak stan iz praktičnega raz-

Bič, ki nas tepe, bo le tem tesneje strnil naše vrste v neomajni slogi in solidarnosti. Zakaj močna in trdno stanovska organizacija boče za bodočnost našega stanu in našega šolstva prav tako važnega ali pa še večjega pomena, kakor je bila do sedaj.

—res Gornjegrajsko učiteljsko društvo je na svojem zborovanju na Rečici

Ali sme minister izmenjati nadzornike?

Minister prosvete dr. Korošec je dal UJU v tem oziru sledeči odgovor:

»Glavnom Odboru Udruženja Jugoslovenskog Učiteljstva

Beograd.

Na predstavku toga Udruženja Broj 759, od 20. sept. o. g., čast mi je, po naredbi Gospodina Ministra Prosvete odgovoriti:

1. Da su i ranije smenjivani školski nadzornici, koje je izabrao Glavni Prosvetni Svet.

2. Da ministar Prosvete ima pravo da razrešava i postavlja školske nadzornike, pošto su oni po čl. 40. Uredbe o

Vestnik upokoj. učiteljstva.

—upok Društvo upokojevcv učiteljstva Slovenije je na svoji odborovi seji 12. oktobra 1924 v mestni St. Jakobski šoli v Ljubljani med drugim pri 3. točki dnevnega reda sklenilo, da se sprejme takoj 26 novo priglašanih upokojenih nadučiteljev z gospemi in upokojenih učiteljev. Ti so: Hiti Matija, Farčnik Anton, Farčnik Janja, Furlani Leopold, Rozman Florijan, Kutnar Ivan, Josin Vilma, Jankovič Franja, Kalinger Ferdinand, mestni šolski ravnatelj, Bohinc Edvard, Erker Jurij, Porekar Anton, Repič Peter, Punčuh Leopold, šolski nadzornik, Bregant Miha, Kante Matko, šolski nadzornik, Kante Rozina, Režek Juraj, Bezljaj Josip, mešč. šolski ravnatelj, Bele Ivan, meščanski učitelj, Ažman Josip, Jedločnik Jernej, Kern Irena, Horvat Lovrenc, Gaberšek Franc, višji šolski nadzornik, Rasteiger Justina. — Vsem navedenim je društvo odposlalo »Sprejemnice«.

Splošne vesti.

—Slabi juristi pri prosvetni upravi v Ljubljani. Gospodje pri prosvetnem oddelku so svojo protipostavno preiskavo maskirali s členom 180. uradniškega zakona, ki pravi, da neposredni starešina (g. Velikonja!) izvrši, če zve za **uslužbenčev** disciplinski pregrešek, predhodno kratko preiskavo. G. Velikonja je pa po nalogu g. šefa Vadjnjala zasliševal slugo Učiteljske tiskarne, ki ni v državni službi. To je vsekakor zloraba uradne oblasti in prekoračenje delokroga, ki ga hočejo isti gospodje tako dobro poznati. O tej famozni preiskavi pa bomo še izpregovorili!

—Nadzorniki odklanjajo svoja imenovanja. Novoimenovani srezki šolski nadzornik za Brežice-Sevnico-Laško, tovariš Simon Gajšek, šolski ravnatelj v Dobovi, je svoje imenovanje odklonil. Istotako sta odklonila nadzorništvo Černigoj za litijski in Zolnir za prevalski okraj.

loga, pa tudi radi idealnega razvedrila vsaj nekoliko baviti z vrtnarstvom ali sadjarstvom, kar sta tudi dve panogi kmetijskega pouka. Na ta način bi se mogla braniti uvedba kmetijskega pouka z načelnega stališča. Še jasnejšo sliko o potrebi kmetijskega pouka pa nam nudijo življenske razmere kmetijskega stanu.

Živimo med kmeti, imamo z njimi stike, dana nam je najlepša prilika objektivnega opazovanja in reči moramo, da naš kmet s socialnimi razmerami, v katerih mora živeti, ni zadovoljen. Pri površnem opazovanju bi našli nebroj navidezni razlogov, ki utemeljujejo nezadovoljstvo. Navedem le nekatere: visoki davki, odušstvo v trgovinah, slabe letine, dragi delavci, stagnacija na vinskem trgu, partizantska državna gospodarska politika, deževje, suša in učitelji. — Slični razlogi so obstojali vsikdar, vendar je bila pod slamnato streho sreča doma. Treba bo torej poseči globlje in kmetov položaj znanstveno analizirati. Vsak starejši tovariš in tovarišica mi bodeta pritrdila, da so se kmeti sloji v zadnjih decenijah v nekaterih ozirih modernizirali; žal, da ravno v slabih. V kmetске hiše so upeljali kavo in seveda tudi sladkor, pečo nadomeščajo pa židane naglavne rute; četudi vzdržijo nekatere komaj eno mašo, se je moralo umakniti domače hodno platno pred malovrednimi fabrikati, vidimo pa že tudi na

dne 11. oktobra 1924 soglasno izreklo proti nasiljem v prosvetni upravi nad naprednim učiteljskim, predvsem zaradi razrešenja višjega šolskega nadzornika Gangla, kakor tudi srezkih šolskih nadzornikov. Odločno se je izjavilo, da ostane društvo neomajno v organizaciji UJU.

Uređenju Ministarstva Prosvete — privremeni.

3. Da, prema tome, razrešenje imenovanog od dužnosti privr. školskog nadzornika nije nezakonito, i da se ne može shvatati kao »bezakonje« i gonjenje, jer to ni u odluci o njegovom razrešenju od pomenute dužnosti nije motivirano.

4. Da vraćanje istog na učiteljsku dužnost ne može se smatrati kao »degradacija«, jer se vršenje učiteljske dužnosti smatra za najsvetiju i najdelikatniju. Po naredbi Ministra Prosvete zastupa načelnika Odeljenja za Osnovnu nastavu,

referent,
M. Rabrenović.«

— Dne 10. septembra t. l. ob 10. uri predpoldan je umrl v Ptujju v svoji vili Martin Šalamun, nadučitelj 5-razredne šole pri Sv. Miklavžu, okraj Ormož, ko je bil tam na bolezenskem dopustu in čakal rešitve prošnje za upokožitev. — Pokopan je bil dne 12. septembra popoldne ob 3. uri na ptujskem mestnem pokopališču v velikem spremstvu svojcev, sorodnikov, nad 60 učiteljsva, meščanov in drugega naroda. V izredno lepem številu so ga spremili St. Miklavženčani, ki so okrasili rakev in mrtvaški voz z lepimi vencami in s cvetjem. Ptujski pevci in učitelji so mu zapeli dve krasni žalostinki. Na grobu mu je govoril v slovo tovariš predsednik ormoškega učiteljskega društva g. Josip Rajšp tako v srce segajoče, da se je rosilo marsikatero oko. To je najlepše priznanje in zadoščenje, ki ga je mogel pokojnik doseči pri svojih tovariših, prijateljih in znanjih. Martin Šalamun se je rodil 1. 1860. v Placerjih pri Ptujju. Roditelji so mu bili kmetovalci. Ko je dovršil spodnjo gimnazijo v Ptujju, je odšel za svojim starejšim bratom v Maribor na učiteljske, katero je dovršil leta 1881. Usposobljenostni izpit je napravil v Gradcu leta 1883. Učiteljeval je kot podučitelj na šoli pri Sv. Lovrencu v Slov. goricah, dalje kot šolski vodja v Stopercih in od leta 1891. pa kot nadučitelj do svoje smrti na petrazrednici pri Sv. Miklavžu. Vneto je delal za šolo in narod vsestransko ter bil priljubljen med tovariši in prebivalstvom. Svoje humano mišljenje in plemenito srce je pokazal v vsem plodonosnem svojem delovanju tudi kot ljubezniv in gostoljuben tovariš. Slava mu! Večni mu pokoj! Dr. B. R. N.

—Pri okrajnem sodišču v Celju je bil dne 15. t. m. obsojen trgovec g. Julko Kovačič radi hujskanja proti nekaterim učiteljem v Vojniku na 100 Din kazni odnosno 48 ur zapora. Tako se priporoča!

—Kmetijska Matica. Novoustanovljena tiskovna zadruga v Ljubljani, Ja-

žuljavih rokah zlate prstane z dragimi kamni, »iz pristnega stekla«. Fakt je to, a posledica tega fakta je drugi fakt, da je za to moderno uredbo treba denarja, torej so se življenske potrebe kmetu povečale, pasiva kažejo prirastek, pokazati ga morajo tudi aktiva, da ne bo deficita. Ker pa je zemlja od leta do leta bolj izčrpana, daje le pičle dohodke, novih dohodkov pa si najde kmetijsko prebivalstvo le malo, je bilanca kmetiskih gospodarstev leto za letom neugodnejša.

Tu pa je ravno iskati vzroka nezadovoljnosti širokih mas naroda.

V kratkih besedah izraženo. Proti počasnemu naraščanju produkcije stojita nasproti dva faktorja: rapidno naraščanje števila prebivalstva, torej zvišanje konzuma in pa vsled moderniziranja porajajoče se razkošje. Ker se torej produkcija dviga v smislu prištevajočega napredka, konzum, potreba pa v smislu poštevajočega se ravno tako v smislu poštevajočega napredka viša pohlep, katerega pa v danih razmerah ni mogoče utešiti. Neutešen pohlep je psihološka podlaga nezadovoljstva. Vsak korak, vsak boj proti naraščanju števila in moderniziranju prebivalstva bi bil navadna blaznost, zato je treba z zvišanjem produkcije spraviti bilanco kmetiskih gospodarstev v ravnovesje. In tu pričinja naša naloga!

(Dalje prih.)